

ASRA NYT

Arbejderhistorisk Støttekreds Ringkøbing Amt

30. årgang

nr. 2

2013

I forbindelse med Hernings 100 års købstadsjubileum, udstillede syerskerne forskellige effekter udlånt af ASRA. Læs inde i bladet om udstillingen. foto. Jørn Jensen

Issn:0906-2939

ASRA NYT

Udgivet af ASRA

Ålykkevej 3. 7400 Herning

ASRA kan kontaktes på vores hjemmeside: *www.asra.dk*

Formand:

Andreas Iversen - tlf. 9737 1989

Kasserer:

Britt Ulrich - tlf. 3054 0998

Redaktion:

Elly Madsen

Jørn Jensen

Leo Skaaning

Arkivmedarbejdere:

Jørgen Aarestrup-Nielsen

Elly Madsen

Jørn Jensen

Blad layout og redaktør

Leo Skaaning

Trykt med hjælp fra 3F - Herning

Indholdsfortegnelse:

side 2. - Kolofon

side 3. - Leder v. formanden

side 4. - Historien om en specialarbejderskole/ AMU center

side 9. - Nål og tråd gennem 100 år

side 11. - Læserbreve kan være krasse, men tankevækkende.

side 13. - Fra arkivets kasser - brev fra Stauning

side 15.- Generalforsamlingen 2013

side 17. - Skudsmålsgang for tyende

side 19. - ASRA har året ny kasserer

side 20. - Bestyrelsesoversigt

ASRA har fået ny kasserer:

Britt Ulrich - Videbæk foto :Leo

På generalforsamlingen i ASRA 2013 ønskede foreningens tidligere kasserer Jørn Jensen ikke genvalg.

I stedet valgtes Britt Ulrich fra Videbæk.

Britt har været skoleleder i AOF, har været med i skolenævnet på Videbæk skole. Britts store interesse er teater, hun har været formand for Videbæk teater og i bestyrelsen for Ringkøbing Fjord teaterforening.

Ligeledes har Britt været med i byrådsarbejdet i Videbæk.

Vi er glade for Britt, nu er gået på efterløn, og vil være med i arbejdet i ASRA. Vi byder dig velkommen og glæder os til et godt samarbejde med dig.

Leder:

Så er vi kommet på den anden side af en god og vellykket generalforsamling, der blev afviklet i 3F Midtjyllands lokaler, Herning. Jeg vil gerne rette en stor tak til 3F Midtjylland, som sponsorerede vores generalforsamling. Ligeledes vil jeg også rette en stor tak til dem, fordi de også sponsorerer trykningen af vores blad ASRA-Nyt.

Generalforsamlingen indledte med at "Jegge" Erik Christensen fortalte om sin opvækst og liv i Herning. En meget spændende fortælling, som fuldt ud lever op til ASRA's ønsker om, "Vi er selv historie".

En stor tak til Jegge.

Bestyrelsen er nu i fuld gang med at løse de store opgaver, der ligger foran os, blandt andet med at ruste ASRA til fremtidens opgaver. Vi har investeret i nyt EDB anlæg, skal efterfølgende kobles op på internettet. Vi er nu blevet lovet, at vi kan blive koblet op på Arbejdernuseets server, hvilket indebærer at vi får lov til, at bruge deres system, så vi skal ikke selv til at udvikle nye databaser. Det vil dog tidligst ske efter sommerferien, da de på Arbejdernuseet er hårdt presset arbejdsmæssigt for tiden.

Det bliver et kæmpe arbejde for arkivholdet, da det hele skal arkiveres gennemgås og registreres på ny.

Fra arkivet og bestyrelse er vi fire personer der tager til Sønderborg den 2. maj, for at besøge LAASK Lokalhistorisk Arkiv for Arbejderbevægelsen i Sønderborg Kommune. LAASK er et arkiv, der er oprettet for 4 – 5 år siden, der lige som ASRA, indsamler og registrere materialer for fagbevægelsen i Sønderborg kommune. Når det for os kan være interessant at besøge dem, så er det fordi de bruger Arbejdernuseets programmer, og dermed lige som vi er stillet i udsigt, har et hjørne på deres server, hvor registreringen bliver gemt og opbevaret. Så formålet med besøget er at få så stor en indsigt og viden om den nye måde, at registrere på, inden vi selv skal i gang med det nye registreringsprogram.

Formand Andreas Iversen

Historien om en specialarbejder skole

En fortælling om AMU - Arbejdsmarkedsuddannelse i en verden af forandring - Udgivet af Aalborg Universitets forlag 2012

Vedtagelsen af Loven om erhvervs-mæssig uddannelse af ikke faglærte arbejdere blev også starten på en række initiativer rundt om i Danmark, hvor lokale kræfter tog initiativet til at få etableret en specialarbejderskole.

I Herning mødes en kreds af borgere på Amtsarbejdsanvisningskontoret i februar 1961 for at drøfte lovens muligheder for at oprette en skole for uddannelse af ikke faglærte i Herning.

Til stede på dette møde var kontorbestyrer Blunch fra arbejdsanvisningen, formand Carl Nielsen fra 32. arbejdsmandskreds, formand Herman Lauritsen fra Arbejdsmændene i Ikast -samt Erik Christensen, der var formand for smedene i Herning.

Deltagerne blev på mødet enige om at gå videre med ideen, og på et efterfølgende møde på Hotel Princes i marts 1961 var en repræsentant fra Uddannelsesrådets Sekretariat - ingeniør Spanggaard - blevet indkaldt fra København for at fortælle om baggrunden for loven og om lovens muligheder.

Mødet resulterede i bred tilslutning til at oprette en skole, og man blev enige om at nedsætte et forretningsudvalg til at arbejde videre med sagen.

I august 1961 blev man enige om at indstille til Uddannelsesrådet, at der oprettes en ny skole ved Herning Højskole i Birk.

Allerede før skolen fik tilladelse til at starte, var der i vinterhalvåret 1960-61 blevet gennemført kurser, hvor der blev tilbudt uddannelse som bygningsarbejder i forskalning og jernbinding samt i motorlære. Disse første kurser blev gennemført i Birk af Statens Kursus-skole i Hoverdal, og undervisningen foregik under meget beskedne former. Med velvillig bistand fra Herning Højskoles forstander Robert Pedersen blev der mulighed for, at den nye skole kunne bruge stuehus og landbrugsbygningerne fra den gård, der havde lagt jord til Herning Højskole.

Daglig leder for skolen i Birk blev formanden for smedene i Herning, Erik Christensen, der blev en central person i udviklingen af AMU.

I en artikel i Herning Dagblad i efteråret 1961 ser Erik Christensen allerede frem mod nye relevante og spændende uddannelsesopgaver rettet mod de ikke-faglærte, så de kan blive en attraktiv arbejdskraft i områdets begyndende tekstilindustri:

"ikke mindst tænker vi på optræning for syersker... f.eks. også opskoling af handicappede syersker, der på den måde kan blive i stand til at tjene en anstændig ugeløn på fabrikkerne... man kan også vente at få motorpasserkurser og service-kurser i stand i lokalerne. Det er arbejdsgiverne, der specielt har ønsket det først nævnte kursus, og man har tænkt sig her at gå i samarbejde med Hedeselskabet for at få uddannet folk til at betjene de mange maskiner, bulldozere, traktorer og gravemaskiner, som man skal anvende ved det mægtige Skjern Å-projekt....

Service kurset er tænkt for mandskabet på servicestationerne. Her er behov for undervisning i kundebetjening og i behandling af det rullende materiel, der kommer til stationerne."

Erik Christensen fortæller i artiklen også om de første kurser i forskalling og jernbinding og med en pragmatisme, der skulle blive kendetegn for AMU, fortæller han *"at der egentlig kun er plads til 12 - 14 mand, men man har på det første kursus taget alle de 15, der meldte sig"*. Aktivitetet steg hurtigt, og der blev behov for mere plads, der for en tid kunne opfyldes ved at overtage bygningerne til et nedlagt børnehjem.

Hurtigt måtte skolen imidlertid igen på grund af pladsmangel flytte til nye lokaler på en gård udenfor Herning. Også her blev der hurtigt for lidt plads, men det blev løst, fordi Herning kom-

mune havde overtaget en større landbrugsejendom, hvis jorde skulle bruges til udbygning af Herning Hallens Messecenter. Specialarbejderskolen fik så tilbudt alle bygningerne til undervisningsformål - her kom der rigtig gang i uddannelsesaktiviteterne inden for de fleste beskæftigelsesområder, og skolen kunne tilbyde kloakeringskurser, motorkurser, chaufførkurser og sykurser. Den hastige aktivitetsudvikling i denne periode første også til, at skolen i 1963 fik en ny heltidsansat forstander -varmeinstallatør Emil Rasmussen.

Den fortsatte vækst i aktiviteterne, hvor man i løbet af ganske få år var kommet fra at undervise 180 kursister for det første år, til få år senere at have op mod 1000 kursister om året. øgede presset for at få bygget en specialarbejderskole og i 1965 kom tilladelsen fra København til projektering af en ny skole, der blev indviet den 5.dec. 1966.

Byggeprisen var 2,3 millioner kr. og skolen var normeret til daglig undervisning af 90 elever.

Ved den nye skoles rejsegilde i maj 1965 kom der fint besøg fra København. En større delegation med departementschef Gunnar Coln i spidsen.

I sin tale oplyste departementschefen, at der på landsplan har været en kraftig vækst i uddannelsen af ikke faglærte.

I 1960 - 61 var der ca. 4000 deltagere, *"og i år (1965) bliver tallet omkring 14.000 deltagere og om få år vil der være tale om 20.000"*.

Han omtaler også de mange andre nybyggerier af specialarbejderskoler, der er i gang rundt omkring i landet: *"Den første nybyggede specialarbejderskole i Aalborg skal allerede udvides. I Herlev og Aarhus er skolerne netop indviet, og foruden i Herning arbejdes der på nye skoler i Maribo og Odense"*.

Og med en særlig adresse til Herning området gjorde Coln i sin tale opmærksom på det store udækkede behov for uddannelse af kvindelig arbejdskraft i dansk industri, og han pegede fremsynet på, at der givet kommer helt nye uddannelsesopgaver, og *"Derfor skal man heller ikke lave specialarbejderskolerne, som endelig udformet. Vi må være parat til at omstille indsatsen"*.

Ved den endelige indvielse af skolen talte arbejdsminister Erling Dinesen, og i sin tale pegede han på problemstillingen der med jævne mellemrum fra 1960'erne til og med i dag har været en stor arbejdsmarkedspolitisk udfordring: *"Man må lære at udnytte arbejdskraften mere rationelt, da der ikke vil være så stor arbejdskraft til rådighed i fremtiden, som man hidtil har rådet over"*. Og også arbejdsministeren var helt med på de særlige udfordringer, der var med at skaffe tilstrækkelig arbejdskraft til den voksende tekstilindustri i det Midtjyske, så han pegede på, at der sikkert kan skaffes mere arbejdskraft ved at skabe bedre muligheder for kvinderne på arbejdsmarkedet: *"Inden for kategorien af gifte kvinder findes sikkert en stor arbejdskraftreserve"*.

Hernings daværende borgmester Jens Mathiasen, ser skolens indvielse i sammenhæng med de store forandringer, der netop i disse år sker på det danske arbejdsmarked.

"Allerede da (ved starten i Birk) havde den stærke tekniske udvikling i meget stor udstrækning betydet en overførsel af det tungere arbejde fra den menneskelige arbejdskraft til maskinerne, og det var på høje tid, der kom en uddannelse i gang for manden med skovlen. Dertil kom yderligere, at afvandringen fra landbruget i dette amt satte ind i stigende grad, og endnu ikke er afsluttet".

I den nye specialarbejderskole tilbydes en bred vifte af 36 arbejdsmarkedsuddannelser inden for fem brancheområder: Bygge og anlæg, landtransport, jern og metal, tekstil og beklædning og landbrug, og efter få år med den nye skole var den årlige aktivitet steget til næsten 2.000 årlige kursister. I denne periode vendte Erik Christensen i 1969 tilbage som fuldtidsforstander for skolen - et job som han bestred i mange år.

I 1973 blev specialarbejderskolen i Herning sammenlagt med Nordvestjysk Specialarbejderskole i Holstebro, og den ny skole får navnet Specialarbejderskolen for Ringkøbing Amt.

Den nye skole udbyder inden for yderligere brancheområder - erhvervsrenøgøring, serveringskurser, savværkskurser (specielt efter kraftige storme med

mange væltede træer), fiskeindustrikurser og helt ny AMU -uddannelsesmuligheder med undervisning i datalære og produktionsspil. I slutningen af 1980'erne skifter skolen navn til AMU. Center for Ringkøbing Amt, der i 2003 igen opsplittes i en Holstebro afdeling og en Herning afdeling. Herningafdelingen sammenlægges med CEU-Herning, og fra 2003 var der således ikke længere i Herning en skole med det primære formål at udbyde og gennemføre AMU-uddannelser.

Den oprindelige specialarbejderskole fra begyndelsen af 1960'erne, der blev oprettet af lokale kræfter for at sikre fokus på uddannelse af de voksne kontoruddannede, var nu blevet en del af en større og bredere uddannelsesinstitution med ansvar for ganske mange uddannelsesopgaver både for unge og voksne- og med en bestyrelse, der afspejlede at det ikke primært drejede sig om uddannelse af kontoruddannede voksne. Og den skole, som Herningområdets AMU-aktivitet var blevet lagt ind i, blev få år efter endnu større, idet CEU-Herning i januar 2004 sammenlægges med Herning Handelsskole og Uddannelsescenter Herning.

Den 1. juli 2004 blev Ikast Handelsskole optaget i Uddannelsescenter Herning, der i oktober 2009 skiftede navn til Herningsholm Erhvervsskole - og på Herningsholm Erhvervsskoles hjemmeside skal man være ret god til at lede for at finde frem til AMU uddannelsesprogrammet.

Herning er blot ét eksempel på den omfattende fusionsbølge, som mødte AMU-centrene fra slutningen af 1990'erne.

Fortællingen om, hvordan lokale aktører Herning i begyndelsen af 1960'erne tog initiativ til at oprette en specialarbejderskole og med stort lokalt engagement fik skolen etableret og udviklet til en vigtig uddannelsesinstitution i byen, kan næsten enslydende fortælles om, hvad der skete i mange andre byer: Ålborg, Maribo, Århus, Odense, Randers, Kolding, Esbjerg, Horsens, Åbenrå, Frederikshavn, Viborg, Slagelse.

Bygningen af specialarbejderskolen i Ålborg blev fulgt med stor interesse af lokalsamfundet og de lokale medier. Men på ét punkt gav dette byggeri anledning til en bredere og mere principiel interesse, der også involverede Folketingets Ombudsmand.

Ålborg-skolens forstander, Viggo Friis, havde i forbindelse med byggeprojektet forespurgt i Arbejdsministeriet, om der ikke i forbindelse med finansieringen af byggeriet kunne afsættes et beløb til udsmykning af skolen.

Men at bruge penge til udsmykning af en skole for ikke-daglærte blev afvist af Arbejdsministeriet, hvilket gav anledning til en artikel i Dagbladet Aktuelt, hvori forstanderen gav udtryk for utilfredshed med afvisningen.

Derved blev Folketingets Ombudsmand, Nordenskov Nielsen opmærksom på sagen, og han rettede en

henvendelse til Arbejdsministeriet:
”Hermed sender jeg et udklip af dagbladet Aktuelt for den 23. december 1972, indeholdende en udtalelse af forstander Viggo Friis, som telefonisk har uddybet over for mig. Jeg har forstået det anførte således, at Viggo Friis finder, at der er tale om en uheldig diskriminering af specialarbejderskoler, idet Arbejdsministeriet ved godkendelse af entrepriser vedrørende sådanne skoler (som grundlag for statslån) ikke anerkender, at der - således som det i øvrigt er almindeligt ved byggeri af uddannelsesinstitutioner - afsættes et beløb til udsmykning. Idet jeg henviser til ombudsmandsloven § 6, stk. 5 jf. § 11 i loven og § 10 i instruksen for folketingets ombudsmand, anmoder jeg Arbejdsministeriet om en udtalelse om ministeriets praksis i den nævnte henseende og om synspunkter, der ligger til grund for denne praksis.”

Inden Arbejdsministeriet fik svaret ombudsmanden gik Ny Carlsbergfonden på baggrund af avisskriverierne ind i sagen, og fonden forærede den nybyggede specialarbejderskole 25 kunstværker, så de ikke-faglærte kunne få en kunstnerisk oplevelse, når de gik på specialarbejderskolen for at tage en AMU uddannelse. Og kunstnerisk udsmykning blev generelt højt prioriteret ved de fremtidige byggerier af specialarbejderskoler og AMU-centre.

Bogen udgivet 2012
aauf@forlag.aau.dk
www.forlag.aau.dk

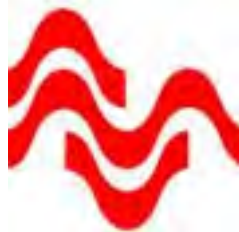

Erik Christensen - forstander for specialarbejderskolen - AMU centret i Herning gennem mange år

**Brochurehylden
Stillads/ Rigger**

→ AMU

”Nål og tråd gennem 100 år”

Udstillingens tilblivelse

I forbindelse med Herning købstadsjubilæum blevet der lavet forskellige arrangementer rundt om i byen, men desværre ikke så mange der belyste arbejdernes indflydelse på udviklingen i Herning gennem de seneste 100 år. Et af ASRAs medlemmer syerske Anne Marie Andersen fra Vildbjerg tog selv initiativ til at få lavet en udstilling på Textilmuseet i Herning. Hermed følger Anne Maries egen beskrivelse af forløbet omkring udstillingen. Et flot initiativ der medførte en flot udstilling. Jørn Jensen - Herning

NÅL og TRÅD gennem 100 år – udstillingens tilblivelse

Jeg havde snakket med museumsinspektør Kristine Holm-Jensen ved en anden lejlighed, om at jeg havde en masse gamle lønsedler og meget andet historisk fra min tid som syerske. Hun var på det tidspunkt på barselsorlov, og vi aftalte at jeg skulle komme derned når hun kom tilbage, men det fik jeg ikke gjort alvor af. Senere fik AOF, hvor jeg sidder i bestyrelsen, en invitation til et møde på kommunen ang. 100-års jubilæet. Jeg ville gerne deltage i mødet, hvor der var inviteret alle mulige andre foreninger. På mødet tænkte jeg: ”Hvor er den tekstilindustri, som var Hernings omdrejningspunkt på det tidspunkt?”. Jeg tog en snak med Helge Sander om det, og han sagde at jeg skulle tage ned på Textilforum med mit materiale. Her fik jeg en aftale med Kristine Holm-Jensen, hun ville sætte

en annonce i Herning Folkeblad, for at søge efter gamle/ tidligere syersker. Det gav desværre ingen respons, derfor ringede jeg rundt til 10-15 tidligere kollegaer.

Vi startede i august 2012. Der blev holdt mange møder, og der blev nedsat et udvalg til at arbejde med arrangementet. Jørn Jensen ringede fra Asra, om vi ville låne noget materiale, og det ville vi gerne. Vi fik lavet en rigtig god udstilling med tøj fra 60erne, 70erne og 80erne. Vi lavede en lille udstilling med fagforeningen fra den tid.

Den samlede udstilling fik navnet:

”NÅL og TRÅD gennem 100 år”.

Det var en rigtig god udstilling der gav mange sidegevinster. Det gav god reklame for Textilforum, hvor vi både var i TV og radio, og der blev lavet en applikation til smartphones, som kunne

fortælle historier om forskellige steder i Herning. Derudover gav det os syersker mulighed for at møde nogle af vores tidligere kollegaer som vi ikke havde set i mange år.

Tilblivelsen af denne udstilling har mindet os om, at man ikke skal regne med at andre gør tingene, men at man selv må tage initiativ.

Anne Marie Andersen

Anne Marie Andersen - Vilbjerg

"Herning kjolen" som besøgende syersker skrev deres navn på, og som overdrages Herning by som jubilæumsgave. foto Jørn Jensen

Interior fra en systue, som var i gang under udstillingen

foto. Jørn Jensen

NÅL og TRÅD gennem 100 år

Program fra 26. februar til 3. marts

Tirsdag 26.	Kl. 13:	Åbning af syerskernes egen udstilling
	Kl. 13.30-16:	Tekstilhistorisk biografeftermiddag
Onsdag 27.	Kl. 13.30-16:	Byvandring med syerskernes fortællinger
Torsdag 28.	Kl. 13.30-16:	Debat: Akkord på godt og ondt
Lørdag 2.	Kl. 14-16:	Debat: Har tekstilindustrien en fremtid i Midtjylland?
Søndag 3.	Kl. 11-16:	Nål og Tråd gennem 100 år afslutningsarrangement. På dagen præsenteres Syerskernes Herning 100 kjole.

Hele ugen:

Vær med til at sy Syerskernes Herning 100 kjole.

Entré pr. dag: Kr. 50

Partoutkort, alle dage: Kr. 125

TEXTILFORUM

Vestergade 20, 7400 Herning
Email: textilforum@herningmuseum.dk
www.museummidtjylland.dk

Læserbreve kan være ”krasse” Men også give anledning til eftertanke. . . .

Således stod der at læse i Herning Socialdemokrat den 30. august 1920

Hr. Fabrikant Hans Jensen, Ikast er en meget flink mand - saadan da, men han kan nu een Gang ikke lide Fagforening i det hele taget. Jeg har arbejdet hos ham 3 Gange, vel saadan noget som 4 Aar og tør paastaa, at jeg har arbejdet samvittighedsfuldt, og dog har Hans Jensen skubbet mig ud til Fordel for et ungt Menneske, en rig Mands Søn, som forresten ikke er særlig dygtig, men som har den Fordel frem for mig, at han ikke er i Fagforeningen.

Samme unge Mand var indkaldt til Militærtjeneste i 3 Maaneder og i den Tid passede jeg de 3 Maskiner, Hans Jensen har, tilfredsstillende. Da den unge Mand kom tilbage, fik han de to Maskiner at passe, jeg en. Følgen blev, at jeg i 6 Dage tjente 42 Kr. 14 Øre.

Jeg maatte saa holde op, hvad der jo ogsaa var hans Mening, idet han senere til min Hustru har sagt, at han kun havde Brug for een Mand. I de 4 Aar, jeg har arbejdet hos Hans Jensen, har jeg besørget alle hans Maskiners Vedligeholdelse uden Betaling, idet jeg jo arbejdede paa Akkord !

Det var kun et Par enkelte større Reparationer, han betalte, og da jeg blev fjernet, mente jeg, at jeg burde have noget for mit Reparationsarbejde, da jeg ikke en Gang havde faaet Tak; jeg gav ham da en samlet Regning paa 200

Kr. for det hele, men han svarede mig, at det var pjat! Jeg overgav saa min fordring til en Sagfører, men denne fik det svar af Hans Jensen, at han Skyldte ikke mig noget, og naar Hans Jensen siger det, maa det vel være rigtigt, da han jo er en meget troende Mand, en af Missionens første Mænd i Ikast.

Jeg forstår blot ikke den Slags Kristendom! Det er dog mig, der har hjulpet hans Fabrik i Gang for en ringe Betning. I 1917 - 18 betalte han mig 12 øre for bundtet af den Vare, de andre betalte med 25 Øre. Af den grund led min Familie ligefrem Nød.

Kan De hr. Redaktør, forstaa, hvorledes en Fabrikant kan være Indehaver af Hans Jensens Husflidsforretning i Ikast og sælge næsten hele sin Produktion til Uldhandlere som lovlige Husflid.

Forleden talte jeg med en gammel ”Uldjyde” i Silkeborg, som sagde, at han skulde til Ikast for at købe Varer hos Hans Jensen, da han nu omtrent var den eneste, som kunde sælge lovlige Varer. Ja, men saa hører efter min Formening al ”Uldjyderi” op, for jeg paastaar, at Hans Jensens Varer er Fabriksvarer. Samme Fabrikant optræder undetiden som Taler, men jeg maa sige paa en mindre heldig Maade huser De Hr. Redaktør, ved et Møde som De afholdt sammen med Pastor Krarup

i Ikast Missionshus, hvor Stemningen helt igennem var god, indtil Hr. Hans Jensen mod mødets Slutning pludselig rettede et fuldstændigt umotiveret Angreb imod Dem. At Manden var nervøs, fremgik tydeligt af, at han bl.a. sagde, at han kendte de københavnske Forhold bedre end De, idet han var gaaet ud og ind af enhver Dør i København. Dette maa være en absolut Fortalelse, for jeg ved af egen Erfaring (det var en Kæfert), at der er Døre i København, som man ikke kommer ind af (ogsaa imod sin vilje) men som man ikke kan lukke op indvendig fra, og det er, synes jeg, utroligt, at en Mand som Hans Jensen skulde kende den Slags væmmelige Døre.

Husk paa, han er tredobbelt Husejer, Fabrikant, Medindehaver af Midtjysk Trikotagelager, Eneindehaver af Hans Jensens Husflidsforretning, Ikast Kirkeværge, Tidligere Sogneraadsmlem, Højres Valgmand, m.m.m. Altsaa mener jeg, at Hans Jensen skal vente med at Optræde som Taler, indtil han er sikker paa, at han ikke kommer med den slags Fejltagelser. Et Hysterisk Mandfolk er ikke et Mandfolk

Christoffer Birk

Hjemmesyning og gasprisernes forhøjelse.

Under indtryk af prisstigningerne under 1. verdenskrig, rettede H.S.D. februar 1917 en opfordring til det kommunale gasværk om, at man ved den forestående regulering af gaspriserne ville tage hensyn til hjemmesyerskerne.

...Hjemmesyning er saa slet betalt Arbejde, at Hjemmesyerskerne maa høre op med deres Virksomhed, saafremt de skal betale en høj Overpris for den Gas, de bruger til deres Arbejde.

Hjemmesyerskerne har ofte et eller flere Mennesker at forsørge.

I mange Tilfælde maa de tjene Føden og Opholdet til flere Børn eller en gammel Mor eller syg Mand.

Alle disse Mennesker bliver haardt ramt, hvis der ikke tages særlig Hensyn til dem ved den bebudede Forhøjelse af Gaspriserne”.

En hjemmesyrske i arbejde

Så skete det igen:

Jørgen Aarestrup-Nielsen

Thorvald Stauning arkiv foto

Under arbejdet i arkivet dukkede, i arkivæsken fra Tekstilarbejderforbundets afdeling i Brande, et gammelt gulnet stykke papir frem.

Pludselig sad jeg med et håndskrevet brev som hele Danmarks Th. Stauning havde skrevet i 1939, i anledning af grundlovsafstemningen om afskaffelse af Landstinget.

Brevet henvender sig i Staunings karakteristiske ærbødige og respektfulde vendinger, til en vælger, som kan være en hvilken som helst vælger.

Stauning taler op til sin vælger og fremhæver de fordele, han med vælgerens øjne kan se i den grundlovsændring, der skulle til folkeafstemning den 23. maj 1939.

Grundlovsændringen blev ikke vedtaget, men faldt på nogle ganske få stem

mer, hvilket var en stor personlig skuffelse for Stauning.

Tænk, her har landets statsminister, med sin fyldepen, siddet og med sirlig håndskrift printet breve til vælgere.

Hvor mange breve der på denne måde er udgået fra Staunings hånd, vides ikke, men det er sikkert rigtig mange.

Der er ikke meget Facebook-pop, partisekretær, ministersekretær eller medierådgivning over Staunings henvendelser til vælgerne.

Staunings brev, virker næsten som om det er skrevet direkte til en selv.

Datidens sprogbrug kunne godt være lidt svulstigt. Det var Staunings også. Hvad sproget angår, var han i takt med tiden.

Budskabet var klart, præcist, direkte og lidt højtideligt.

Stauning brugte sin fyldepen som sin "Facebook." – Det var nu engang hans mulighed.

Når jeg sidder med et sådant brev, rammes jeg lige i hjertet og noget højtideligt breder sig i min krop.

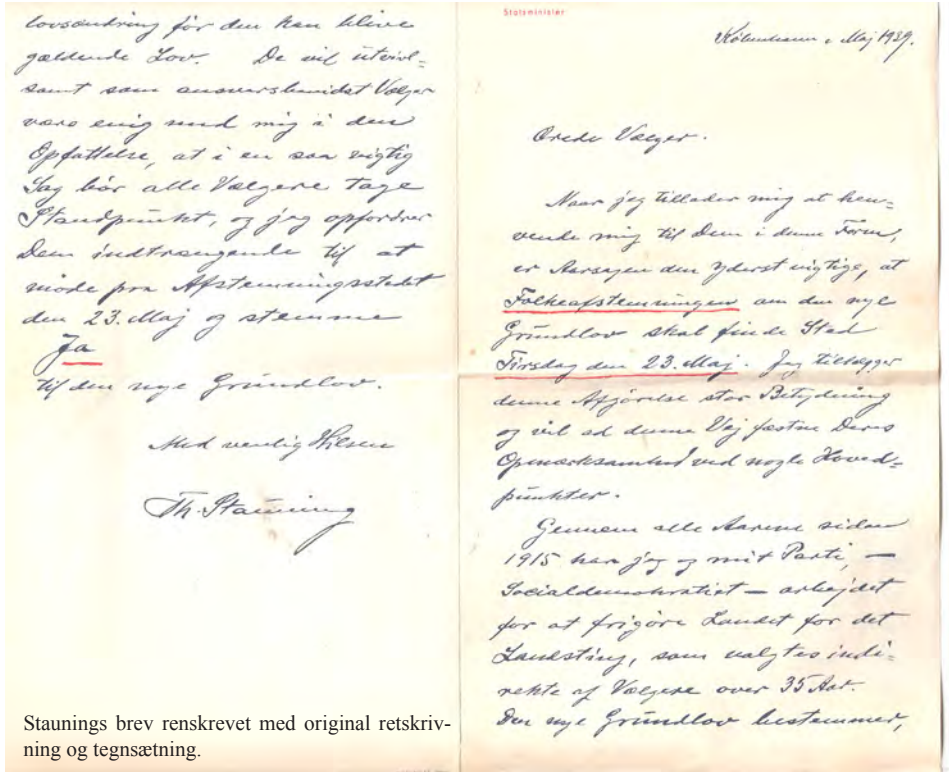
Jeg bliver grebet af stemningen i brevet og pludselig føler jeg mig som verdens heldigste, som nu sidder med et brev som en stor leder, et forbillede, en demokratisk kæmpe, har skrevet 5 år inden jeg blev født.

Hvor er det dog fantastisk at være medarbejder i ASRA-arkivet.

Fra ASRAs arkivets mange kasser fandt vi dette håndskrevne brev fra Stauning

Jørgen Aarestrup-Nielsen

Staunings brev renskrevet med original retskrivning og tegnsætning.

København Maj 1939

Ærede Vælger.

Når jeg tillader mig at henvende mig til Dem i denne Form, er Aarsagen den yderst vigtige, at Folkeafstemningen om den nye Grundlov skal finde **Sted Tirsdag den 23. Maj.**

Jeg tillægger denne afgørelse stor Betydning og vil ad denne Vej og fæstne

Deres opmærksomhed ved nogle **Hovedpunkter.**

Gennem alle Aarene siden 1915 har jeg og mit Parti, Socialdemokratiet arbejdet for at frigøre Landet for det Landsting, som vælges indirekte af Vælgere over 35 Aar.

Den nye Grundlov bestemmer, med Valgret fra 23 Aars –Alderen

På samme dag vælger den forenede Rigsdag. For at sikre den grundigste Behandling af lovforslagene opdeles den forenede Rigsdag i et Rigesting og et Folketing men de vigtigste Sager behandles i den forenede Rigsdag.

Folketinget skal bestaa af 140, Rigestinget af 70 medlemmer.

De 35, altsaa halvdelen af Rigestingets Medlemmer opstilles på en særlig Rigsliste, som bekendtgøres for Vælgerne forinden Valget finder Sted og Valgets Udfald er bestemmende for hvor mange af disse 35 hvert Parti faar valgt. Der er altsaa intet skjult for Dem som Vælger.

De bliver med Deres Stemmeafgivning helt og fuldt afgørende. Der aabnes adgang til Folkeafstemninger og Rigsdagsarbejdets Organisation moderniseres saa hurtig Handling bliver mulig.

Og hvad det vigtigste angaar i Deres Rettigheder som Borger i en demokratisk Stat: Stemmeret, Organisationsret, Trosfrihed, yringsfrihed m.v. underbygges og forankres i den nye Forfatning.

Ærede Vælger. Denne Forfatningsrevision er Demokratiets og Menneskelighedens Fane, rejst i et Europa, hvor der mange Steder er revideret saaledes at Folkets Rettigheder, Medbestemmelsesret og Medansvar er forsvundet.

De ved at Grundloven foreskriver at mindst 45 pct. Af samtlige Vælgere skal have stemt for en Grundlovsændring før den kan blive til gældende Lov.

De vil utvivlsomt som ansvarsbevidst Vælger være enig med mig i den Opfattelse at i en så vigtig Sag bør alle Vælgere tage Standpunkt, og jeg opfordrer Dem indtrængende til at møde på Afstemningsstedet den 23. Maj og stemme

Ja til Den nye Grundlov. Med venlig hilsen Th. Stauning. ”

Ja til Den nye Grundlov. Med venlig hilsen Th. Stauning. ”

Statsminister Th. Stauning arkiv foto

Efter valget faldt forslaget om en grundlovsændring ved folkeafstemningen, da der ikke kunne mønstres det flertal på 45% af de stemmeberettigede, som Grundloven krævede. Der manglede blot 11.762 stemmer eller 0,54 procentpoint af de stemmeberettigede. Overvægten af ja-stemmerne var dog markant, idet den samlede stemmeprocent lå under 50.

Generalforsamling i ASRA

den 27.februar 2013

Hos 3F Birk - Herning

”Jegge”Erik Christensen indledte generalforsamlingen med at fortælle om sin opvækst og liv i Herning.

Jegge har siddet i Herning byråd for Socialdemokratiet og været formand på Specialarbejderskolen i Herning, og gør nu et kæmpe arbejde som formand for Ældrerådet.

Jegge fortalte spændende om sin opvækst, læretid, krigen og sin familie.

Flere i forsamlingen kunne nikke genkendende til de ting Jegge kom rundt om.

Herefter bød formanden Andreas Iversen velkommen til generalforsamlingen, og bad om forslag til en dirigent.

Vagn Olesen blev valgt.

Vagn Olesen kunne konstatere, at den var lovlig indvarslet, dog var der nogen der ønskede dagsordenen ud tidligere, og ikke bare med en bemærkning i bladet om,- dagsordenen jvf. vedtægterne.

Formanden afgav herefter beretning
Først bad han forsamlingen mindes vores mangeårige gode ven og arkivmedarbejder Bent Kruuse, som desværre er afgået ved døden ”Ære været hans minde”

Formanden fremhævede der arbejdes ihærdigt på at få nye lokaler.

At der har været samarbejde med LO-

faglige pensionister, dels om udstilling 1 maj i Laugesens Have, og senere ved et arrangement på Tekstilforum i Herning, et samarbejde vi begge parter har været meget glade for.

ASRA har stadig en del udadvendt arbejde, bl.a. ved deltagelse i møder med efterlønnere og faglige pensionistforeninger. Derudover ved udstillinger rundt om i Regionen.

Vi har fået en henvendelse fra LO om vi ville være med i nogle arrangementer i forbindelse med Herning 100 års købstadsjubelæum. Vi tilbød vi kunne stille vores materiale til rådighed, men arkivet var ikke et Herning arkiv, men for hele amtet (regionen).

Det har da resulteret i, at syerskerne fra Herning området har lånt forskellige effekter til en udstilling om syerskerne i Herning/Ikast området.

Nogle af arkivmedarbejderne har været på besøg på Arbejdermuseet i København, for at få en ide om hvordan man arkiverede på ABA. Det viste sig, at der er et ”søster” arkiv i Sønderborg, som gemmer arbejderhistorie ligesom vi, som har fået lov til at bruge et lille hjørne af Arbejdermuseets server.

Det blev så foreslået, at man ville undersøge, om vi kunne opnå den samme gunst, hvilket ville hjælpe os meget i vores fremtidige arbejde. Ligeledes ville det være en god ide, at arkivmed-

arbejderne fra Herning besøgte dem i Sønderborg, for at få en fornemmelse af hvordan de arkiverede deres materiale.

Alt i alt er der ved at ske det, at vi er ved at skabe en fremtidssikret model, som vil være til stor gavn for ASRA. Der bliver investeret i nye arbejdsredskaber, i form af nye computere, og vi kommer på internettet. Vores programmer bliver opgraderet og vi kan i langt højere grad end nu, være i kontakt med vores medlemmer på internettet. Formanden takkede de afgående medlemmer af bestyrelsen.

Bent Søndergaard som i mange år har været i bestyrelsen, deraf mange år som formand.

Ligeledes til Jørn Jensen som afgik fra kassererposten, ”tak for din indsats også som medarbejder i arkivet, hvilket vi håber du vil blive ved med,” sagde han.

Som ny kasserer valgte forsamlingen Britt Ulrich.

Tak til den siddende bestyrelse, jeg håber vi må få et godt samarbejde til gavn for ASRA. Formandens beretning blev godkendt af generalforsamlingen.

Formanden rettede til slut en varm tak til 3F for deres værtskab ved generalforsamlingen

Under punktet Valg, kom det til at se ud som følger:

Valg:

- a. Valg af formand for 2 år
På valg Andreas Iversen . genvalgt
- b. Valg af kasserer for 1 år
Britt Ulrich blev valgt
- c. Valg af 3 bestyrelsesmedlemmer for 2 år.
Elin Kragelund - genvalgt
Jørgen Iversen - genvalgt
Børge Nielsen - valgt
- d. Valg af 2. best. suppleanter
Ingrid Preisler - genvalgt
Jørgen Aarestrup-Nielsen - valgt
- e. Valg af 2 revisorer
Villy Grøn - genvalgt
Erik Christensen - genvalgt
- f. Valg af revisor suppleant
På valg Erik Sørensen - genvalgt

Vagn Olesen	Elin Kragelund
Dirigent	sekretær

Skudsmaalsbog for "Tyende"

Skudsmaalsbogen er skrevet med gotiske skrift, men her med bogstaver alle kan læse. Utroligt man allerede dengang havde så stor kontrol af folk *Leo Skaaning*

Godkendt i henhold til Justisministeriets Cirkulære af 27de Januar 1880

Uddrag af Lovbestemmelser for Skudsmaalsbøger

§ 1. Ethvert tyende bør være forsynet med skudsmaalsbog. Forinden en sådan bog må bruges, forsynes den i København og andre købstæder med politiøvrighedens, men på landet med sognepræstens segl, der sættes på den lidse, der er dragen igjennem bogen. Den, der ikke allerede ved udgangen af

skolen er forsynet med skudsmaalsbog, men ellers skal anskaffe en sådan, bør forinden bogen forsynes med segl og titel, forevise de nævnte embedsmænd døbeattest og andre beviser, hvorefter det fornødne indføres i bogen.

§ 2. Når skudsmaalsbogen er fuldskrevet og en ny derefter anskaffes, bør den ældre fremdeles tilligemed den nye bevares af tyendet.

§ 3. Bortkommer en skudsmaalsbog, skal tyendet under bøder af indtil 10 kr. ufortøvet anmelde det for politiet, som herpå har at undersøge, hvorledes bogen er bortkommen. Er dette sket fortsætteligen af tyendet, bør det bøde fra 10 til 40 kr. Derhos bør tyendet anskaffe sig en ny skudsmaalsbog, hvilken i dette tilfælde såvel på landet som i Købstæderne udleveres af politiøvrigheden. Den nye skudsmaalsbog bør på landet inden 4 dage forevise Sognefogeden under bøder af indtil 20 kr..

§ 4. Enhver husbond, som fæster et tyende, er berettiget til at indføre i det skudsmaalsbog, fra og til hvilken tid det er hæftet, i hvilken egenskab og for hvilken løn. Enhver husbond skal forinden et tyende forlader hans tjeneste,

indføre i dets Skudsmålsbog fra og til hvilken tid det har tjent hos ham.

§5. Indfører husbonden i selve skudsmålsbogen enten noget skudsmål eller nogensomhelst anden bemærkning end de i § 4 omhandlede, skal han når det af tyende forlanges, uden en privat politisag dømmes til at betale det, hvad det koster at få bogen ombyttet hos politiværdigheden, og kan desuden idømmes en bøde af indtil 20 kr.

§ 6. Enhver der ankommer til København efter en anden købstad eller en anden købstad for sammesteds at tage tjeneste som tyende, eller på landet tager sådan tjeneste i et pastorat, hvori han eller hun ikke hidtil har opholdt sig, skal anmelde det i købstaden for politiværdigheden og på landet for sognefogeden, og af samme lade sin skudsmålsbog påtegne. I disse tilfælde bør sådanne anmeldelser også ske af den husbond der tager tyendet i tjeneste.

Anmeldelserne bør ske i København inden 24 timer og på landet inden 4 dage efter ankomsten. Ligeledes skal enhver, der forlader den købstad eller det pastorat på landet, hvor han eller hun hidtil har tjent som tyende, forinden afrejsen anmelde dette i købstaden for politiværdigheden og på landet for sognefogeden, der da have at indtegne i skudsmålsbogen, at anmeldelse er sket, men iøvrigt intet om tyendets forhold. Endelig bør i København anmeldelse til politiet såvel af husbond som tyendet og anmeldelse af anmærkningen i skudsmålsbogen også ske, hvergang et

tyende forlader eller tiltræder en tjeneste, hvilken anmeldelse bør foregå inden 24 timer herefter.

§ 7. Det tyende, som ikke er forsynet med skudsmålsbog, eller forsømmer i rette tid at gøre nogen af de i § 6 befalede anmeldelser og derom at holde påtegningen i skudsmålsbogen, eller ikke lader denne overensstemmende med § 4, påtegne at den husbond, hvis tjeneste det forlader, bør bøde fra 2 kr. til 20 kr.

§ 8. Forsømmer husbonden at give den i § 4. befalede påtegning i det tyendets skudsmålsbog, der forlader hans tjeneste, eller at gøre den ham efter § 6 påliggende anmeldelse, bør han bøde fra 2 til 20 kr.

§ 9. Den, som udriver blade af sin skudsmålsbog eller fortsætsligen gør noget i samme ulæseligt, bør bøde fra 10 til 20 kr kroner, eller straffes med simpel fængsel i indtil 8 dage eller fængsel på vand og brød i indtil 3 dage. Hvo som forfalsker en skudsmålsbog straffes efter de derom gjældende lovebestemmelser.

Justisministeriet 27de januar 1880

Bestyrelsen 2013

- Formand:** **Andreas Iversen** Falkevej 5. 6880 Tarm
Tlf: 97371989 - mobil 21425314
- N.formand:** **Hans Agerup** Sønderagervej 25. 7400 Herning
Tlf. 30402013
- Kasserer:** **Britt Ulrich** Bredgade 80. 6920 Videbæk
Tlf: 30540998
- Best.medl.** **Leo Skaaning** Straussvej 4. 7400 Herning
Tlf. 97222802
- Best.medl.** **Jørgen Iversen** Agerbjerg 5. 7400 Herning
Tlf. 30231019
- Best.medl.** **Ingrid P.Andersen** Egelykkevej 37. 7400 Herning
Tlf. 97268254
- (Ingrid er indtrådt da Børge Nielsen har trukket sig fra bestyrelsen)*
- Sekretær:** **Elin Kragelund** Finlandsgade 28, 2 7430 Ikast
Tlf. 97250708
- 1. Suppleant** **Jørgen Aarestrup-Nielsen**
Sønderagervej 10, st.
7400 Herning Tlf. 20252652

Arkivmedarbejdere:

Jørgen Aarestrup-Nielsen
Arkivering, registrering, brugerservice

Leo Skaaning
Redaktør af ASRA NYT, EDB medarbejder, overspille bånd og film m.m.

Elly Madsen Gyvelvej 86. 6900 Skjern
Forskning og formidling Tlf. 97369698 - mobil 40471302

Jørn Jensen Thrigesvej 29, 1 7400 Herning
Museumskontakt Tlf. 40189527

ASRA - Ålykkevej 3. 7400 Herning (Ved Klatreklubben)
Hjemmeside: www.asra.dk

Henvendelse til arkivet kan ske til formanden eller arkivaren. Arkivet har åbent hver anden onsdag i lige uger mellem kl.10.00 og 15.00 eller efter aftale.